

І ЛІВАПЫС

ВЕРМАМ

ВІСТ

СЫКТЫВҚАР

1931

ІЛІВАПЫС

В Е Р М А М

В І Г Т

Комі ніга лезанін
Сыктывкар — 1931

Обложка и рисунки—работы художника
МАЛАХОВА

ИЛИВАПЫС (И. И. ПЫСТИН) — Вермам (Победим) — рассказ.

отпечатано в типогр. Коми ГИЗ-а

в количестве 5000 экз.

Заказ № 5441,

Облит № 243.

Сыктывкар

1931 г

ЗУРС пемыд. Нарјас вылын сөкыд онмөн уыыс-
јаслөн војса чорыд сынөдын кылө ныргор шы:

Хр-р-р-ш-ш-ш. .

Кылө нұжмасөм, вомнысө тапкөдөм, ымзөм:

— М-м-тп-тп-м тп

Бвла көзыдыс нөжжөнікөн довјалө пујас дінті,
чертышкөн моз кошјөдлө-лыјлө пушкыра гырыс по-
жөмјасө, матыстчө барак дінө, пішщитчө сетчө пыр-
ны быд щеллөд, быд рофөд, быд пелөсөд, өшінөд,
өфөсөд; клопкөдчө, колөдчө, швачкөдчө, чуксалө,
сафмөдө уыысјасөс, кервөчысјасөс:

Сынөдыс руакоф. Сырк лөң. Јенежын муртса зут-
визыштөны гөрд козувјас, оз вөрчыны сещөм-жө кө-
зыдөс

Баракын, нарвылын кодкө сафміс, кызөктыштіс,
шаркнітіс пічки көрөбөн. Југнітіс гөрд бі, југфөдіс
медвоф бі өзтысө, векніфік сөд тошка, гөгрөсөн шы-
рөм јурсја, букуш сінма Тапур Јепімөс.

Тапур Јепім шөр тушаа, паскыд пельпомјаса јон
морт Сіјө неважөн-на кајіс кердорө ужавны Кајіс
медбөрын, некод сы вылө ез визөд да. Јепім ескө
унакод сөрнітіс гортас, уналы індывлис керлефөмыс
ічөт дон воөм вылө, баракјас ештытөм вылө да
нөшта-на уна мукөд тор вылө, сөмын ез кывзыны
сылыс, ставөн петісны вөрлезан програма содтөдөн
тыртны

Јепім сек кык бі костын лоі, некытчө воштыс-
ны суседјасө петас елтөны вөрө петтөмыс, індоны,
кулак тєстыд пөлан улын-пө јөктан, мыј-пө шуас
тєстыд—сіјө і вөчан. Торја-нын јона тафсө еласоны

колхознитсајас Марина да Окулина, сін востыны оз лезны.

А тегт ордас мунас да баражө олан туј абу, старікыд сінбөжнас віжөдөмөн пыр ропкө, һинөм-пө те помыс, һекущөм төлк абу.

Зыңгөм-ропкөм вөснаыд ескө Тапур Јепім ез-на пет вөрад да сөм колөмыд ыстис.

Ферт, вескыда-кө шуны, Јепімлөн і јурвем пелдөсас весіг ез вөв һекущөм мөвптор тегтсө дөзмөдөм јылыс. Ез сјө быдногыс зілө угофитны старік-тегстлы, пошти быдлун ветлывлө сы ордө, көт ескө і кулакаләмаос сјө-да.

Јепім таз вөлі тегт вылас віжөдө:

—Тегт — зев прамөј морт. Ов-мөс — бур. А бур овмөстө абу ккһи лөсодныд. Он-кө куж ачыс оз на сјө артмы. Тегт јенмөс төдө, быд празник вічкоө ветлө, корысјаслы веквөлі һаһ кусоктө сетө. Шуоны зев-пө уна јөзөс сјө ужөдліс да пошти һинөм оз

вөлі мынты? Сјө абу сј. Көт еща-а пыр мынтывліс быдөнлы, унжыкыслы-лі, а сессаөд пыр вөлі вінаөн јукталө, сјө-өд дон-жө... Сөмын вот кулакад

пуктісны öні да лок тор вермас лоны... Тестыс төн-
зі Јепімлы сізі і шуіс:

—Тажö-кө лок колхозыд оз кіссы, пырасны-кө
сетчө ставныс—міжанлы пом воас, став овмөснымөс
најө мырда-асны...

А Јепімлөн сіјө і олан гажыс вөлі, сіз вөлі і
мөвпалө:

—Тест пөрыс, регыд кулө, овмөсыс мем колө,
сөмын мед колхозыс дыржык оз јонмы, мед ме
уфта...

А тавөј Јепім зев лок вөт вөтасіс, быттө, сікт-
са крестана ставныс колхозө пырісны, коліны сө-
мын отеч Гергеј, Сопрон дак, Трөпім Степанө-
віч (кулакөн-жө гіжөмаөс) да Јепім, тестыскөд. Ве-
сіг Остап Самко щөщ пырөма.

Тажö лок вөтгыс Јепім і сафміс та воқасө.

Біјасөм бөрын сіјө летчіс—шлувөдчіс нар вы-
ыс, восковтіс пожөм пөвјасыс вөчөм куз пызан до-
рө, чуткіс бісө лампаө.

Стеклө пуктөм мысғи лампа шыбытіс барак пыщ-
кө віжов југөр. кельд рөмөн востіс узысјаслыс кок-
јассө, кутіс ворсны најө мышјас да морөсјас вылын,
јөктыны шынасөмкоф сґенјасын, зірдавын гывөра
өшіңын, малавын тувјө өшлөм паскөмсө, відлавын
космөма абу да тышқасын порогувса пемыдкөд, ју-
гөрјаснас бышлалөмөн јөршітны сіјөс нарјас улө.

Тапур Јепім скөрпырыс көмаліс кісөм гынјур-
јассө, вылас зевтіс дөмасөс важ ној гач, лок пінжак
вылас тасмаасіс гөрдөв сещөмжө важінік тасмаөн,
сөсса гөз мөдыс восковтіс порогувлаңыс да өғи уз-
ысөс көкөдыс легнітіс нінөм шыастөг.

Узысыд сафміс да кутіс пастасын, а Јепім сек-
көсті нөшта морт вітө-квајтөс сафмөдіс.

Мыјөн ставныс чукөрмісны пызан дөрө да ку-
тісны курітчыны, рапырыс-нін, небыдік гөлөсөн
Јепім шуө нысө норасө налы, недыр сорнітөм бөрын:

—Уна ужаломон ошжыёны, а дыр-жө уҕоны —
пөлынтіліс жүрсө нарпомлаңын уысыҕас былө.

—Ударникјасыд-өд тащөмөг і ем, — бөкө виҕөдө-
мөн чөвтис Остап Самко нырсө гудјиг тыр.

Самко шуөм былө кодсүрө гөт-гөтөн серөктіс-
ны, а код сүрө чөвпырыс чорыда вуқөдлісны сы
былө сінјаснысө. Геравлөм шыө нөшта кымынкө
морт садмісны да өтлаасисны көмасыҕас дінө.

—Витвога плантө тыртігад-өд јона муҕисны да
мед-һин уҕыштасны... — өзтыштіс бара Тапур Јепім.

—Асныс луншөрөҕ уҕоны, а мјанөс лодырјас-
сөн да рвачјасөн укорјатөны, шуөны өдјас-пө сод-
там, — воҕаа ногыс, сіҕжө нырсө гудјөмөн чегеіс
Самкө, сесса гөлөссө лептыштөмөн содтіс:

—Асныс најө лодырјас, аснысө колө сөд пөв-
вылас пешны..

Тапур Јепімөс ловҕөдіс тащөм кывјасыд, азыма
пырыс отсыштіс Остап Самкоөс, кі пөвсө вылын
легјөдлөмөн.

—Рвачјас-на дај... рвачалөмсыс налы моросаныс
колө гырыс рачјас өшөдны..

Г-гы-ы-гы-гы, — бара кутісны код сүрө гырҕыны.

—Мыјла-нө најөс рвачас пуктісны? — һеуна дө-
һыштөм бөрын нуртөміңка јуалө Степан Јогор, ар
һеламын віта кымын кер вөчыс.

—Мыјла-нө һе пуктыныс! — воча горөдіс Тапур Је-
пім. — Најө і ем первөј сортрв ачјасыс да. Со, бостам
Анна Ивансө, ударникјаслыс тузсө. Татчө каяігас сіјө
выл чер дај пугајка бостөма..¹⁾

—Те-өд бөстін-жө чер-тө, — сујыштіс кодкө.

—Черыд-нө мыј, пугајкасө ез сетны да. Черыд
мена м віт ем гортын.

—Ем-кө нө ескө мыј бөстін, — һебыҕка пук-
тыштіс Степан Јогор.

¹⁾ Пугајка-фунајка

— Бостөг ог ов, ог од аслым ужаѳ, Комилес-
лөн сузгас... озыр тај мајбыр.

Баракын лыбіс јон венѳом. Код сурө сүвтисны
Тапур Јепім дор, кымындөнкө—Анна Иванөс дорјоны,
а мукөдыс некодарө нинөм шыастөг кывзөны да
ваксөны венѳом вылас.

Венѳом шыө сад-
мисны кервочысјас
ставныс, керка тыр
јөз лоі. Бөрын сад-
мысјас пые вен-
чыны расејтысјас
щөщ кутисны вом-
тырнаныс венчы-
ны, сізжө јуксис-
ны кык пельө, сө-
мын озтөдны коді
код дор сени су-
лалө, озтөдны мыј
јылыс венѳомыс
мунө да. Төдтөгыд
быдтор јылыс, і
ныкыны: коді
паскөм јылыс ку-
тисны венчыны ко
ді ул һаһ јылыс,

коді кепыс пөвсө воштөма да бызгіг тырја корсө,
мукөдыслөн һамөдыс вежсөма да шумитө. Мөднөг-
өнкө шуны—ставыс гудрасис, шыд һисө јуква лоі.

Ез гудыртчы сөмын Тапур Јепім. Анна Иван кө-
масөм вьлө візөдіг мөз сіјө вылыс пестис венчыс-
јасөс аслыс колана сорһи вьлө, кодјас зік-һин мөд
тор јылыс вөлі бызгөны:

— Пөслөвічасыд зік-жө-һин вескыдөс...

— Кушөм-һө сещөм вескыд пөслөвічаыс?— јуаліг
мөз сујыштис кодкө вөсһидік гөлөсөһ.

— Kod-i-pö дыр узö, сijö i воэ соjö...?

— Tajö-öd абу пöслöвiча, — пыкыштiс сijö-жö вöс-нидiк гөлöсыс.

— Tajö öni абу-нин вескыд, — отсыштiс мöd.

— Kod-nö ескö дыр узыгыс те ногөн?

Ғапур Јепiм сiнкым увсаыс вiзöдлiс јуалыс вы-лö, сесса чiткыртöм сiнјаснас тывјыштiс став ужа-лысјассö да чуңнас iндöмөн вужöдiс сiнјассö Анна Иван вылö.

— Со тај, мортыс, меддыр узö да мед воэ пы-зан сајад мунас.

— Мыјкö тај тi вывти-жö кутинныд воны Анна Иван вылас. Көтi öд i дыржык узiс, көтi мед бöрын четчö, да öд абу-на тај сор, пемыд-на ывлаыс, југ-дытöзыс куiмыс-на удитан сојныд, — лöна пыкыштiс Степан Јогор, — дыркö-öd узiс тöрыт мед бöрын-жö i водiс, војшöрöзыс мијанлы газет лыдiсiс гөрд пельöсын.

— Газет лыдiсiсдöмнад-öd нормаыд оз тыр, — леп-тис гөлöссö Остап Самко, — газет лыдiсiсдöмыд-öd абу лым толаöd собалöм, газет дорад пукалöм вылö јанзiм колö тöдны выл гынсапöгјастö бостныд, кызi ударныкјасыд бостiсны, да мијанöс јешщö дыш лодыр-јасөн нiмтыны...

— Рвачјасөн да, — вашнитöмөн содтыштiс Ғапур Јепiм.

— да јешщö сöd пöв вылö пешны, — содтöd сујыштiс кодкö.

— Тег ещасö-öd ме, Самуил Öстаповiч, ег-жö вöч, — рамыника шуö Анна Иван, вензысјас кыщ пыщкö-лöктiс да, — артыштам-кö, менам вöчöм керјыд куим-мындаөн унжык лöö, көтi дыр узöмөн шуанныд-да.

— А мыла нö тед выл гынсапöгсö да пугајкасö сетiсны, а мем нiнöм ез... Со весiг гынкöмöј пы-дöстöм-нин, — коксö пызан вылö лептöмөн горажыка-нын, скöрмöмсö зөбöмөн шуö Ғапур Јепiм.

— Мыҗла-нө теҗ сетасны, гортаҗ кык туңи гоз-на-
зик вылөс ем-да,— лечыд гөлөсөн вундiс том морт.

Ғапуҗ Јепiмлы һекытчө лоi воштысныс. Ставыс кутiсны серавлыны сы вылын. Сijö ку пыщкас весiҗ ез кут төрны, гөрдөдiс i лөзөдiс скөрысла, лудiкөс-
гiс бытө пукаланiныс, зөрни кутiс, места вылас оз өшji, вермiс-кө ескө соjiс тази шуысө. Сесса гiн-
јассө козлөдлыштөм бөрын вомсө востiҗ моз чуннас iндiс лабичын пукалыс локыңик паскөма, лок кiссөм гынсапөга (весiҗ волөсыс мытчысөма) томыңик һыҗ вылө. Ставыслөн јурјасныс бергөдчiс нывлаңө, Ваҗ Наҗсталаңө, банөн, ставыс виçөдөны Наҗта гынсапө-
гыс мытчысөм iзас волөс вылө, ставныс мөвпыштiсны:
„Таыс гөлыс һекод абу, тајө батрачка, а гынсапөгыс кiссөма да вылтө оз сетны“.

Ставөн лөнысны, һекод весiҗ оз лолышт ыжыд-
жыка. Быдсама мөвпјасыс гудрасөны јурјасаныс, скө-
рыс i жалитанаыс i шенҗанаыс.

Ғапуҗ Јепiм гөгөр артыштiс, гөгөрвоiс-коҗ уҗа-
лысјаслыс мөвпјассө да раммөдөм гөлөсөн чорыда өзтiс:

— Со, тајө, Ваҗ Наҗтаыс, вит душа дөва семја
вылө өтнас уҗалө да өтi гын сапөг гоз весiҗ оз
сетны, көмтөг моз уҗөдөны. А Анна Иван семјаын
сөмын куим-һөл морт, дај ачыс мужiк, а гын сапөг-
тө медвоз бостiс...

Бура дыр һекод ез шыас, бура дыр кeҗлө гор-
шаныс гөрдзаслысны, кывјасныс вошлысны, кыз шуас-
ны „һемөј чужi“. Сесса тај кыз потi, мурөстiс,
ызөптiс. Быд морөсыс өтпырjө кiссiсны чорыд гора
кывјас, гымыштiс керка пыщкөсыс, шыҗiсны ставөн.

Зык костыс кылөны өткымын, горажык, јаржык
шыјас.

— Со тај гөлҗастө кызи отсалөны, набжајтөны...

— Јещө содтөдөн щөктөны план тыртны...

— Ударңикалны чуксалөны...

— Ордҗысны...

— Көмтөгүд еща ордҗысан. регыд кокчуңҗасыд
лымпиас колө..

— Ставөн колө корны, мед сетасны гынсапөгсө
талы..

— Мед быдөнлы сетасны...

— Оз, оз ков быдөнлы... Кодлөн ем—оз ков,
kiad-öd щөщ он көмав туңитө...

— Кер вөчан нормасө колө чінтыны, көмтөгүд-өд
он ужав...

— Оз... Оз ков чінтыны... абу-нын ыжыд...

— Оз-кө сетны көмкотҗас да пасҗас—ставлы
колө гортө летчыны...

— Летчыны, летчыны ставөн, талун-жө...

— Ог летчөј. Тајө кулак агитатсја, ог кывзөј...

— Огөј..

— Огөј..

Зык пыр өтарө ыждө. Вісталөны ставныс, кыв-
җаснаныс лылөны өті мөднысө крест накрест, јурҗас
вывтіныс, нырпыс пөлөныс чівкјөдлөны.

Зыкөм шыын воҗжык кыліс прөстөј венҗөм
шы, бөрвылас скөр гөлөсҗас кутісны вірдавыны. Рамы-
ңік пырыс кјасөн легјөдлө м пөрі кулакҗасөн
өвтчөмө. Воҗжык венҗісны—сетны лі не Вас Нас-
талы гынсапөг, а бөрвылас—летчыны лі не вөрыс.

Тајө ызгөмас медгора, медлечыд шыҗас кылөны
Ғапур Јепімлөн да Остап Самколөн. Остап Самко
пыр отсыштө Ғапур Јепімөс: мыј Јепім шышөптас
Самко сіјө мөдпов косөптас, громкоговорітел мөз,
рытја кыа вывса јөлөга мөз лі.

Зык шыө щөщ локталісны мөд вежөсыс, мөд
жырыс да сіҗ-жө кутісны пыксыны.

дыр на ескө зыксісны, а гашкө і тышкөз воісны
ез-кө Степан Јогор гораа равөст улөс вылө кајөмөн:

— Лантлөј! Лантлөј міса. Со, Вас Наста ачыс
мыјкө віставны көсјө..

Неуна лаңтыштӧм бӧрын Вас Наста кӧзыд ваӧн кӧстӧг маз ставнысӧ ыркӧдӧс. Сӧжӧ шуӧс небысык кывжӧн:

— Мыж-нӧ тӧ ме вӧсна кутӧнныд зыксыны... Кыс-нӧ мем Комӧлес паскӧм сетас, кор ме ог Комӧлеслы ужав...

— Кыжӧ он Комӧлеслы... кодлы-нӧ?..—ез лезны помавныс сӧжӧс.

— Ме Трӧпӧм Степановӧчлы медасӧ 100 шажтыс нормасӧ тыртны..

— Жарӧ Степан Трӧпӧмлы?—бара торкӧсны Настаӧс.

— Кулакыслы?

— 450 кубометрсӧ со шажтыс?

Гӧгӧр боксан кутӧсны кӧссыны шенжана жуасӧм жас Наста жур вылӧ. Ставныс чужӧмсны, мӧдарӧ скӧр-мӧсны (ферт, Тапур Жепӧмыс да Ӗстап Самкӧмыс кыжӧжӧ). Код сурӧ зумыштӧсны, нӧнӧм шыастӧг петӧсны сожны, мукӧдыс кутӧсны ропкыны, а ӧткымын гораа тӧлкужтны, мыж вӧчны.

Анна Иван чӧвтӧс сӧнжасӧ сорнӧтыс жас вылӧ.

— Ӗнӧ сор-нӧн, колӧ уж вылӧ петны, некор-нӧн дырсӧ сорнӧтныс. Рытнас собранӧжӧ вӧчлам...

— Колӧ вӧчлыны..

— Ортча баракжасыс щӧц колӧ жӧзсӧ корлыны ставсӧ...

— Кулақжасӧ оз ков лезны, — вескӧдыштӧс кодкӧ.

— Оз ферг, најӧ сомын мутлажтӧны...

— Пӧпуныровсӧ колӧ корны, прӧжӧмщӧкылы отсагыссӧ, мед кӧж ӧтчыд волас собранӧжӧ вылас.

— Сӧжӧ бара оз лок собранӧжӧ вылад, кор кӧж ен.

* * *

Недыр мыгѣ ставыс-нын лоньома вѣлі, шынтѣв.
Пемыдкѣон-на барак тыртѣм колі, ставныс мунісны
ортча баракѣ — столовѣјѣ. Сѣмын сѣјѣм бѣрын морт
вѣтѣ-квајт бѣр локтисны, дышѣнка пырыс пѣртчыс-
алісны, шыблалісны вылыс паскѣмнысѣ да нарјас вылѣ
гащ чергѣдчѣмѣн кутисны пѣлтны кыз чігаркајас.

Курітчысјас пѣын щѣщ емѣс Тапур Јепім да
Ѡстап Самко.

Тапур Јепім талун јона скѣрміс да сѣјѣн ѣбѣдѣѣ
оз кѣсјы петны уж вылас, а Ѡстап Самколы воужык-
на кажѣтчѣ, кѣзыд-на-пѣ астѣлыс да нѣрјовтом бѣ-
рас вѣлісѣ-нын пета, термасныс-пѣ талун нѣкытчѣ,
вечерѣна-да.

Вескыда-кѣ шуны Ѡстап Самкоыдлыс нѣтчыд он
адзыв термыштчѣм-тѣ, пыр сѣјѣ нѣжјѣнѣкѣн, дыр кѣс-
јѣмѣн, нужмасѣмѣн да очсалѣмѣн кутчысѣ уж дінас,
дај у алігас-на термасѣм воснаыс оз дојд ассѣ, оз
музты-нѣ.

Самколѣн і шѣјтчѣгыс оз вун, пыр ѣтѣ ногѣн,
кыз сылѣн аслас лѣсѣдѣома, сѣзі-і артмѣ: затрѣк бѣ-
рын—час шѣјтчѣ, ѣбѣд бѣрын—кык час, пажын бѣ-
рын—часѣн жынјѣн да ужін бѣрын водтѣѣ ѣтѣ час.
Сесѣа Самко шѣјтчыштѣ минут дас кымын быд чігар-
ка курітѣм бѣрын, ѣдушјѣ-пѣ оз жык бѣст шуѣ ачыс.

Ог тѣд јона-ѣ вескыд лѣѣ, а јѣзыс, кодѣ тѣдѣ
Ѡстап Самкоѣс,—сѣзі-і крапѣдѣоны вескыда:

— Зік-жѣ-нын потласмѣныс дыш мѣјан Самуіл
Ѡстапѣвичыд. Коркѣ, конѣрлы, щыглы лѣѣ жѣ дышыс-
ла кувны...

Ѡтѣ чігарка курітѣм бѣрын кујлысјас пукѣісны
да Тапур Јепімлыс вѣсталѣмсѣ кывзіг моз бара гар-
тыштисны кызжык чігаркајас.

* *
* *
*

Ызлаыс жүгдіс. Лебчан көзид кымөрјас костті улінікын мытчалө ассыс чужөмсө нумјалан шонді.

Неуна нөрјөвтыштөм сынөдын лебалө, мөвқјалө ужлөн гажа шы. Черјаслөн клонгөмыс, пілајаслөн шівгөмыс, пујаслөн најјөдлөмыс да лым піјө пурс-јөдлөмыс өтлаасө кервөчысјас сорнітөмкөд да сылө-вөјө тыра вор піјас. Черјаслөн сөрсә-бөрсә керыштөм шыыс пөраөн кажігчө зік гумла вылын вартөм шы-коф, лөбө барабанөн таркјөдлөмкоф.

Шочінік пожөма вөрын уналаын ужалөны кыкөн, а код сурө і өтнанөс. Естөи жежыд ешкынөн вевт-төм сон бокас пілајасыслөн шыыс зік мөднога, щөщамас вылын пілтчысјаслөн дорыс. Гонбокын ужалысјас-лөн пілајасныс зумыда ветлөны, сізі і-вөјөны пу пыщкас, а щөщамас вылын пітлычысјаслөн нузініка шаргөны, пінтөмкоф вөв сола пу жіріг моз.

Щөщамас вывсаң шочінік, дувкі довкі пујас костті тыдалө ылын щөкыд, сіскөф міча куф вө-раіныс лөз щынөн сөласан ічөтік біпур.

Щөщамас вылын ужалөны морт кыз кымын. Се-ні-жө щөкыда курігчыс да дыр шөјтчыс Остап Самко мырсө сөјақыскөд, зон кык кубометрөн луннас нар-јалөны. Бокынжык пөсыс косымөн тілсө асдас піыс-көд Тапур Јепім, зон 13 кубометр-нін колскөдіс тајө-дас луннас.

Гонлаңасжык піыскөд-жө пілтчыс Степан Јогор, өті сін божнас зев унаыс віөдлө Остап Самкө вылө, а мөднас сон бокын ужалыс брігада вылө.

Степан Јогор зев јона шенчө Остап Самко вылө да Тапур Јепім вылө:

— Кызі тајјас вермөны прөстасө вөрас овныс, кыз оз дозмыны, куф лунтырнас кык-куім кер вө-чөмгыс? — сөдас јуалас мукөд дырјі пілтчіг мозыс. — Сешөм-ко дыш унжыксө вөчныс, ме еско лун-тыр шлонјалөм дорсыд асывнас ештөда сымындатө

да лушö баракын кујла, дышöс песа, ывлаын олöм дорыс...

— Јона-жö кöнкö, коңорјас, кынмöны најö прöста олигад, — содгыштас Јогорлөн пыс, жалытыштг моз.

А сон бокин ужалыс бригааdöс Јогор зик-нын некыз оз вермы гөгөрвоны. Та жылыс сiјö оз-нын гöдас чöвтав кывјассö, а зев збылыс јона мөвпалöмөн јуасö, первој ассыс, думсыс, а сесса вочакывјыс оз сур да пыслыс:

— Kod сомор ногөн тајјас квајт кубометрнас лунсö вöчöны? Квајт кубометр! Морт вылö квајт кубометрөн! Луннас вöчöны квајтымын кубометр?! да а. Јукан-кö морт лыд вылас, квајт кубометрөн-и усö...

Јогор дугдывлас шензöмыс, зiлжыка кутчiглас пила воропö, јонжыка выныштчас, пöсыс чепöсјас быдөн, сöмын сылөн пыскöд кыкөн артмö уна пыддi-нын морт вылö куим да жын кубометрөн да нол кубометрөн.

А Јогор ужалö зiла, весiг јурсö прамöја оз кыпöдлы, дај пыс сылөн оз-жö јона жујјав. Сöмын унжыкыссö нöтчид оз артмы, некыз оз уфiт укжык-сö вöчныс, кадыс зев уна прöста вошö-да. Медвоз Јогорлы бура дыр ковмас пујассö корсны, видлавны, абу-ö сiјö сiс, абу-ö щака, чукла-ли. Корсiгад лоö коскöз лымјöд ујавны, он небос ödjö котрав. Сесса јуждысыштöм лымсö вештöм-böрын — шупыштны неуна, а тајö каднас пыслы прöста лөö сулавны. дај тајö öмöј сöмын. Пөрöдан да сесса i кырссыны на колö, бергöдлыны дај. Уналаöi выныд оз сузсы, бура дыр лоö ружтыны, кадыд пыр колö, лебзö. А сон бокин ужалыс бригадалөн выныс сузсö дај кадыс оз вош. Најö ставныс аслыныс ур вöчöны, велалöмаöс-да, бытöккö, сiзи-i колö: пөрöдчыс-пөрöдчö, кырссыс-кырссö, вундалыс-вундалö.

Сөмын тајо прөстөј торсө Јогор пырна оз гөгөрво, ачыс ез-на відлы да сіјн лі мыжлі. Мөвпыштлас-жө ескө откымыныс та жылыс, кор пыс кутас ызјөдны сіјө щөщ пырнө бригадаө, сөмын воҗөсө оз нуөд да сізі-і колө куш шенҗөм кежыс.

Kodkө лун Јогор җик-нын мөвпыштлис, көсјывліс сөләмҗаныс сорһитны Анна Иванкөд бригадаө щөщ пырөм жылыс, весіг вомсө-нын востывліс да тап-тап керіс, сөмын кывјыс ез бергөдчы, јурас кык мөвп өтпырјө југһитис-да.

Бөрынжык тајо мөвпјассө Јогор вісталіс пыслы:

— Бригадаыд ескө өні зев-на зіла ужалө өтсө-гласөн, сөмын-өд регыд-жө сорҗасны көнкө, музыштасны-да. Со тајнө Габө Иван пыравліс-жө бригадаас, вежон куім дорыс уна ужалис сені да дышөдөма морттө. Вөтлісны сіјө бригадасыс. Оз-кө ескө һеку-щөм зыкөм ло, җерт, унжык сені најөвітан... пыран-кө...

Јогор друг орөдіс ассыс сорһисө, мыјкө чорыда мөвпыштіс, ышловҗис, сесса косыніка орөдіс, черсө лептіг-моз:

— Бригадаад ставныс колхоҗһикјас да оз-і прі-мітны сетчө, он-кө щөщ пыр колхозас, а колхозө ме ог-на пыр өні...

Гтепан Јогор оз мун колхозлы паныд. Оз Сіјө зев јона мөвпалө колхоз жылыс, весіг пырны көсјывлас, бригадаө пырны көсјывліг моз-жө. Сөмын пыр-на мыјкө відчысө, пыр-на арталө, пыр өҗі ног коса по-малө ассыс мөвпјассө.

— Час һеуна відчысыштам, віҗөдлам...

Сорһитөм дорыс Гтепан Јогор раҗејтөжык мөвпавны, артавны ставсө бура, быд бокҗан. Гөгөр мөвпыштөг сіјө өҗі кыв оз чөвт, зев оз раҗејт лупкі-лапкі вөчны. Сылөн јурас чорыда щемітома пөслө-віча: „Ғіҗимыс муртышт да өтчыд вунды“. дашкө

тажӱ пӱслӱвӱча сертӱ олӱм вӱснаыс-ӱ шуӱны Јогорӱс
вескыд мортӱн, а кодсурӱ весӱг сватӱј пуӱн-на вӱлӱ,
важӱн аждӱдӱлӱны.

* * *

Шабашӱтӱм бӱрын рытнас Степан Јогор вӱжӱдӱлӱс
сон бокрын ужалыс-јас вылӱ да мӱдӱдӱчӱс сыланӱ, черсӱ
пельпом вылас вылӱ дорӱн пунктӱмӱн. Сыв кыҗ-ко-
мын сажӱ кымын сӱјӱ сувтӱс, азыма пырыс кутӱс чӱт-
кыртӱм сӱнјасӱн зоргыны бригада ужалӱм вылӱ.

Анна Иван каҗалис Јогорӱс, чӱвтӱлӱс сы вылӱ сӱн-
јассӱ да бара гӱрбылтӱчӱс кер кыргыны, мӱвпыштӱг
моз:

— А зӱл ӱ морт тајӱ сӱтепан Јогорыс, оз ӱ жу-
гӱдчыв, пыр тӱлӱ... Колӱ щӱш бригадаӱ кыскыны...
Сӱмын кыҗӱ? Кывјыдлы тајӱ оз зевсӱ ескы, колӱ
ужалӱмсӱ петкӱдӱлыны...

Анна Иван оз ешты дыр сулавны, кӱт ескӱ ӱ јо-
на-нын муҗӱма, чужӱмкуҗаыс пӱс вӱзувтӱ кынӱмыс
сумалӱ-дај абу ӱ сӱвӱ. ӱд тавун сӱзӱмӱд кубометрӱн
морт вылӱ-нын тыртӱны.

Јурас сывӱн быдсама мӱвпјасыс гудрасӱны, жу-
ӱны. Мӱвпалӱмнас быдлаӱ волас, уна лӱстбок лӱстышт-
сывлас, уна серпас воссывлас, југытлас сӱнвоҗас ас-
лас олӱмыс.

Со, сӱјӱ ӱчӱтӱк-на котралӱ, кӱссӱм рӱзӱр-ӱткӱ пас-
кӱма, мӱлӱсұӱна корӱ, баҗ-нӱ мам колӱ-да. Со, коркӱ
томдырјыс, кердорын-жӱ сӱјӱ вӱлӱ ужалӱ пӱспетмӱн,
лӱгышмунмӱн, кок ебессыс усмӱн Тапур Јепӱм тӱст
ордын казакын олӱгас.

Тапур Јепӱмлӱн тӱстыс секӱ вӱлӱ бостас ыҗыд
пӱдрад, сортовка лӱжӱм вылӱ да казакјасӱс медалӱ-
мӱн лӱбӱ воҗӱ пӱдрадӱн сетӱмӱн ужӱдӱ.

Уна ӱ муҗӱм тӱдӱлӱс сек Анна Иван, донсӱ кӱт
сша вӱлӱ бостӱ-да, кынмыны-на вел јӱна сурлӱс лым
чомјад олӱгад-ӱ. Он җебос вӱлӱ ӱнӱја моз Уҗкывыс
воан-да шоныд керкаӱ пӱс ужӱн дорӱ пыр.

Сек чомдорад локтигад пыр лоо вөлі кыскыны пельпөмвылад пес, -гырыг кражјас. Сесса бура дыр пусөм бөрын сожан да водан уңныд лыс выло, нөд-фа воҗо да војбыд сен бергөдлан оти-мөд бокто: воҗто-кө білаңас бергөдан—мышкыд кынмө, а бер-гөдчан-кө—мөдарө лоо.

Уҗавліс Анна Иван і керкаын олөмөн. Сөмын керкаыс вөвлі мужоҗа, јі өшіңа да ічөтік көрт пач кежыс.

— Оні нө мыј со мајбыр, воан шоныд југыд керкаө, пос сожан дорө. Сені і ңига гаҗетыд овло, сөмын тај мылакө гаҗетјасыс дыржык оз воны, сор-мөны,— гораа помсөдіс ассыс мөвпалөмсө Анна Иван да јонжыка выныштчөмөн кутіс кырсыны, бара колөм кад јылыс мөвпалөмөн.

Шыҗавны да кынмыны Иванлы сурлывліс і граж-данској војна дырјі, уҗтөг вөлі лоо тышкасны лун куім-нолөҗ, сөмын сіјө нинөм выло ез нораслыв, пыр вөлі збој, кыпыд, чорыд сөлөма, јурас пыр вөлі кутө өті мөвп:

— Ме тышкаса, лолөс пукта Сөвет понда, мі—вермам.

Став тајө мөвпјасыс сөрса-бөрса југһітісны Иван јурын, кер вөчигөн.

А муҗөм да кынөм сумалөм пыр чорыджыка да јонжыка топөдо Иванөс, сізі і лчкөны, щөктөны пуксыны да шојтчыны.

Иван коссө вескөдыштліс, тывјыштіс сіннас јус-коҗ жежыд, сискоҗ міча керјассө, сылөн усі вомсыс:

— Ставыс тајө зарні... Тајө трактор... Тајө ка-піталістјаслы чорыд нош.. тајө быд кер—сотсіалізм течомын—кірпіч... быд пельөм швачкө кулаклы плеш-кас. Шојтчыны?... Һуҗјавны—абу кад...

Аслас кывјасыс өзтісны ыпјалан бі Иван морө-сын, кушөм сотчө-ыпјалө быд бригадһіклөн, сотсіа-

лізм течан фронт вылын быд уқалыслөн. Сылөн
вуні муқдөмыс і кынөм сумалөмыс.

Сіјө нөшта-на тывжыштіс сінјаснас ассыныс бри-
гаднікјассө. Ставныс ужалөны. Кер дінө гөрбылтчигөн
чорыда шуіс:

— Партіја вескөдлөмөн мі венам став сөкыд-
торјассө, Мі— вермам..— да бара ускөдчис выль вы-
нөн, выль ебөсөн сөмјыны зарні, дорны трактор, нө-
шавны капіталістјасөс, швачкөдны кулакјасөс, вөчны
кірпіч сотсіалізм течөмлы.

* *
*

Степан Јогорлөн сінјасыс колны бригада уж
вылө віқөдігөн. Анна Іванөс сінлапнітлытөг мурта-
лөм бөрын шпал вылө курітчыны пуксіг моз Јогор
чөвтис:

— Зіла ужалөмтө кокні-і віқөдныс...

Баракө мунны відчысіг моз шпал вылын куріт-
чигөн Степан Јогор вөји аслас мөвпјасө, кутіс пуқөдны
аслас јурвемын өні ақзан торјассө, сінјассө дулөдө-
мөн лебзіс кытчөкө төдтөмінө, локтан кадө, көні
немөвөјја сөкыд ужыс, мырсөмыс лоө пыдөді пукта-
наөн, медбурөн, медколанаөн, медвылынөн, көні сіјө
олан кадсө шуөны сотсіалізмөн. Дулалөм сін воқас
Јогорлөн кыптисны сөд шынөн сөласан фабрік за-
водлөн гырыс трубајас, кутісны шытөг жургыны
тракторјас, сінмөн суқтөм мујас вывті, уна ралыкөн
өтпырјө мусө парјалөмөн вешјөны воқө, нөжјөн:көн
да зумыда кыпөдчөны вөршілтан гырыс заводјас,
нөв моз тувөны көрт релсјас вывті паровозјас, леба-
лөны аероплаңјас. Тајөјас пыцқыс кутісны ісковтны,
петны, кывтны, школајас, больничаяс, өтувја сојанін-
јас, челаф віқанінјас.. і.

І быдлаын пуө уж.. Ставсө сіјө вермө... ставсө
вөчө ужалыс, Ленинөн лептөм гөрд знамја улын.

Тажо мунан, муткырасан, пуан уҗ серпас пыщыс Јогор кыліс гора гөлөс: „мыј-нө те уҗан“... да дрөгмунликоҗ, муртса-кежлө ставыс вошли гін воҗыс, сесса бара кутіс лебҗыны, бара кутіс ставыс мунны, пуны, кыптыны... Лебҗигас Јогор виҗөдліс ас вылас да адҗіс ташөм ыҗыд уҗас ассыс уҗөм коҗа наҗөн уҗалөмсө. Кор лебҗигас виҗөдліс рытыв вылө. кор адҗіс сетыс, кыҗі сені капиталістҗас лөсөдчөны СССР лы паныда выл војна кежлө, кыҗі капиталістҗас нарҗитөны робочөјҗасөс, кушөм сөкыд торҗас, шыҗалөм-җас җерпитөны капитал странаҗасын уна мільон лыда уҗ-төм јөз—сек Јогор гөгөрвоіс, мыј важ моз наҗө уҗавны оз поҗ да думсыс чорыда шуіс: став вын колө пуктыны сотсіалізм стрөйтөм вылө, ставлы колө пырны, котыртчыны ударнөј бригадаҗасө... ме медвоҗ пыра, ставнас ачымөс сета сотсіалізм стрөйтөмлы, а сотсіалізмсө стрөитны парҗіја вескөдлөм улын — мі вермам...

Јогор гін воҗыс ставыс візувтис мыј вөлі, колі сөмын вөр феланка, көні ударнөкҗас пөвсын! Јогор ме зіла вөчө кер, кодөс корө завод, кодөс корө трактор, кодөс корө сотсіалізм. Јогор век өдҗөдө уҗалөмсө ассыс, чуксалө өдҗассө содтыңы мукөдөс, петкөдлө зіла уҗалөмсө аслас уҗөн, і вот... бара кыліс гораҗык гөлөс вылысан:

— Те-нө міса уҗан алі мыј?

Јогор лапнөтліс гінҗассө да гінвоҗыс іуҗдөм бөрын кыпөдыштіс копыртөм јурсө, адҗіс пріјомщіклы отсасыс Піпуныров Санкоөс. Сесса јурсө бөкөҗык бергөдыштөмөн җорыда мөвпыштөм борын шуіс аслыс гораа: „да. Тајө абу вөт, тајө вемөс ставыс, ставыс збылтор, ставыс тајө ем... Сөмын ме пыр-на абу бригадаын“...

— Мыјнө те борөдчан?—торкіс Јогорөс Піпуныров.

Гінҗассө паскөдөмөн Јогор виҗөдліс Піпуныров вылө да мөпыштіс:

— Важ пöдрадщик тајо, је қыд апітсер, купеч пі-а пукалö пріјомщикын. А код вöсна, мыла? Ас вöс-наным...

Стөпан јогор нінöм ез шыас да бергöдчыштіс став тушанас щöщамаслаңö банөн, кысаң вöлі лок-тöны кервöчыгјас морт дасвіт кымын.

* * *

Шпал чукөр дорö меd бöрын дышініка пырыс тапиктіс Öстап Самко, сöлыштіс лöб дорас сібдöм чігаркасö, варскöптис ныррöч пöвсö певнас тупкөмөн, коңныштіс сінјаснас шпал чукөр дорын курітчыгјас-сöс да налсöм черсö Піпуныровлаңö чургöдöмөн скöрыс моз бызöптеі:

— Сіс черјасөн набжајтанныд, а јешщö болганныд öдјас содтöм јы-лыс, ударңыкалөм јылыс. .

— Таво ескөн зонмö лок черјасыд ез на вöвны-да,—пыкыштіс öтi том морт, дулсö шпал вылö шпат-көптіг моз.

— Ез?! Тајö-нö мыј? — черіс Öстап Самко да сашкөптіс черсö öтi шпалјö, скөрпырсыд чорыда-код.

Том морт букышөн віçöдліс Самко вылö да щöф моз сувтіс:

— Мыјос-нө сетчө сацкин?! шыкөдин-өд шпалсө...
м-м-да.—мыјкө јешчө заводитлис шуны да ез артмы

— Самколөн-өд тајө абу-нин первој,— герөктис
кодкө,— видлалан-кө сылыс вөчөм керјастө сацјөд-
лытөмыд өтї оз сур

— Вредителство тајө тенад, классөвөј враглы
отсагөм,—вожө кутис каффысны том морт, гөлөссө
лептыштөмөн.

— Мыјкө-тај пыр-жө нинөм абуыс гезсө кыан-
ныд—щөщамас сајө щөкыд вөра инө сінсө читкыртө-
мөн вижөдиг моз пыкыштіс јос сөд тошка, көчку
шапкаа кер вөчыс. Сесса кепыс пөвсө пөртчөмөн,
кі пөвсө лептіс да чуннас щөкыд вөра инө индөмөн
бара пельштіс кывнас клощкөптөмөн:

— Со, есчө медбур вөраинас кулакјасөс индөмаөс
да некод он аджөј, некод нинөм он шыасөј...

Сінјасыс кер вөчысјаслөн ставныслөн вөтчісны
індыс чунь бөрсө да зурасисны ылын тыдалан вөра
инө, кулакјаслы торјөдөм фельанкаө. Сесса нөжжөникөн
бөр вујисны четчаліг тырјі Піпуныров вылө.

Піпуныров лазгөдіс сінјассө, валмасыштіс өтї
мөд кок вылас, пызралыштіс кіјассө, сесса сінјаснас
өтї-мөд вылө скапкјөмөн, вомсө вөчалыштөм бөрын,
нөжжөникөн сибдөмкод гөлөссөн, кукањ моз ңірөстіс:

— Менө—мыј... ме... ме быдөнлы өтмос..., өт-
кодөс сета вөрсө...

— Вісталіс-жө: өткодөс-пө. Кыс-нө өткод. Со
сені пыш моз сугвижөны пожөмјасыд, а тани сартаса
біөн лоө корсны...—талчіс Піпуныров кыв вылө
Степан Јогор.

— Вескыда вай вистав, мыјла бур вөраинас индин ку-
лакјассө.—Піпуныровлы воча сүвтөмөн јуалө јос
тошка фадө. фадөлыс јуалөмсө уна пелөссөњ содтісны,
отсыштісны:

— Пөлінө, кыжі сетчө вескалісны најө?

— Мыјла најө медбур вөраинас...

— Мыҗла?...

Піпуныров бара өти-мөд вылө четчыштліс сін-нас да скöрыс варөптис:

— Мыҗ-нө ме вылө парҗасанныд. Мем ті көт мөд—ставныйд өткодөс.:

Kod сурө адҗисны Анна Иванлыс бригадникҗаскөд јөз динө локтөмсө да щөщ сы вылө ускөдчисны. Отамөд вежмыст Иванөс і Піпуныровөс кутисны шыблавны јос кывҗасөн:

— Быд кыв јылын доланныд классөвөј тыш, да классовөј тыш, а кулакҗасыд медбур інас сапкысөмны.:

— Абу-на тај өткодөс ставным, кулакҗасыд мусаҗыкөс-на тед лоөмны.:

— Ферт, тыдалө мусаөс.:

— Абу-кө мусаөс-өд, абу ескө медбур феланкаынөс.

— Мыҗла-нө ескө сы дыра еч вистав та јылыс, төдан вөлөм-да?—небыдика јуалө јөс тошка кервөчыслыс Анна Иван.

— Со тај висталі. кывзы дај.:

— Куш кывзөмөн тајө колны оз поз,—бара небыдика шуө Иван. Сесса Піпуныровлаңө восковтіг моз јуаліс:

— Вај Піпуныров јорт, вистав, мыҗла те сетчө індің кулакҗассө, вунөдін өмөј кервөчысҗас собранһөйдлыс шуөмсө.:

— Мыҗла інді!—Лептөм гөлөсөн јурсө пөлөстыштөмөн шыбытіс вомсыс скөр шы Піпуныров.—Індытөг ог ов. Налөн-кө нормаыс тіјанлөн моз-жө 300 кубометр вөлі ескө і ег-інды. Ноль со ветымын кубометр-тө-өд лок вөра іңсыд он тырт.:. Сесса өд најө лока ещаөнөс, кымынкө мортыдлы уна места оз ков.:

Кервөчысҗас ставныс пуҗисны. Лыбіс шум. Быдөн өтпырјөн кутисны мыжавны Піпуныровөс кулакҗасөс бур феланкаө іңдөмыс, кулак ногөн сылөмыс. Шум өдқөм бөрын Степан Јогор петіс јөз чукөрыс,—

оз вöли радејт бызгыны—матыстчис öти бригадник дорö да аслыс моз шуö:

— Кытчöз вөрлезыгјас пöвсыг он велöд пријом-щикјастö, ташöм торјасыд унаыг на лолö...

— Сijö зик збыл,—јурсö лажкнитöмөн воча визис бригадник. Сесса сijö кыпöдчис шпал чукөр вылö, нужöдис кi пöвсö да jöзсö лантöдиг моз јуркнитис вөртырөн:

— Јортјас!.. Лантлөј!.. Степан Јогор вескыда шуис, кытчöз-пö вөрлезыгјас пöвсыг ог пунктöјы ыдјасад—тащöмыд унаыг на лөö... Öнi-жö вай шуамö куим мортöс велöдны ыстыны..

Быд вомсаң ыжыд гыөн ымылтис ошкана шы. Бригадник ешщö на мыжкö көсјис шуны, востис вомсö, кi-јасöс лептыштіс, öвтыштіс да дыр сiз оліс, ез сурны колана кывјасыс. Вөрлезыгјас сiз, вiставтöгыс гөгөр-воисны: „Ташöм jөзтö колö вежны“...

Шпал чукөр вылö четчыштіс Анна Иван.

— Со, тi агныд адзанныд дај кыланныд, кызі кулак пöлан улын jөктöны Пiпуныровјасыд да Тапур Јепiмјасыд, адзанныд мыј вöчöны кулакјасыд тајјас пыр.. вөрлезöмсö торкны көсјöны, вöрыг петны щöктöны...

Бара уна морöссаң кыліс ошкана шыјас, кылісны чорыда шуöмјас, Пiпуныров вылö да Тапур Јепiм выло да став кулакјас вылас скöралöмјас. Иван-кө ескö ызјöдис öнi—Пiпуныровöс да Тапур Јепiмöс зикöз когавлісны, а сесса ескö ускöдчисны щöкыд вора iнö, кулакјас вылö.

Недыр чöv олыштöм бöрын Анна Иван бара кi-пöвсö кыпöдис:

— Со мыј ме шуа. Классöвöј врагјас кыпöдчöм вылö—воча колö кыпöдчыны, ассаңным чорыд кыв шуны. Ме бригада нiмсаң тiјанöс ставнытö чуксала котыртчыны бригадајасö... удағноја ужавны...

Ылын гымкоф мурган шы вевтис Иванлыг сорнисö сесса нөжјөнiкөн лөнiс... Быдон визöдлöны јурнысö нузiника бергöдлöмөн öта-мод выланыс, вомны-

сö воставтöг сінјаснаныс јуасöны јортјасныслыс. Јöз костыс вожджык тувјыштчис Вас Наста да Иван вылö зоргöмөн гораа, лечыд гөлöсөн шуö:

— Ме... ме медвоз пыра бригадаö...— Сесса јöзлаңö бергöдчöмөн содтис:— Ог сесса ужав кулакыды... тырмас...

— Гіжöј менö щöщ,— зумыд гөлöсөн чорыда шуö Степан Јогор, јöз пыщкö пырігөн,— ме щöщ пыра бригадаö...

Сулалысјаслөн сінјасыс четчыштисны Јогор вылö, муртыштисны сіјö јурвывсааныс да кокулöзгыс, мөвпыштисны, кöнкö-пö серавлö тајö. Сöмын кор адзісныс Јогорлыс скөр чужöмсö—серавлöм јылыс некод-нын ез думышт, секи нымкода пырыс малыштисны, ошкыштисны сіјö сінјаснаныс.

Недыр чөв олöм бöрын öти да мөд—быд боксаңкутисны шыблавны гора гөлöсөн Иванлы:

— Гіж менö щöщ...

— Менö дај...

— Ме пыра-жö...

Ез радлыны сöмын ноль сін. Најö букышөн візöдлісны тајö серпас вылас да нөжјөнкөн шлонгысны бараклаңö...

— Вајö јортјас мунамöј ужнајтны,— шыасис Анна Иван,— пемдö-нын. Талун партјачејкалөн лоö собраңнö куімöд нумера баракын. Локтöј ставныд сетчö да горнитам лучки...

— Ме Јортјас,— пыр-на шпал вылын сулалöмөн гораа шуö бригадник,— аски кöсјыса вöчны лшнöј кык кер да колскöптыны сіјөн Міллерлы плешкас... Ме... ме... ставнытö чуксала щöщ...

— Ме сета-жö...

— Ме на вöча кык кертö...

— Ме-на-öд верма...

Вöрыс тырі кыпыд збој гөлöсјасөн, весіг кажітчö, пожöмјасыс щöщ лептисны вылö ык ассыныс пушкыра јурнысö, щöщ шуöны шувгöмөн:

— Вермам... вермам...

